

Letűnt korok édes bája

The sweet charm of the past

A XX. században Kodály Zoltán és Bartók Béla volt az új magyar zene megteremtője. Folklorista kutatásaik és gyűjtésük nyomán a századok óta az emberek szívében élő magyar dal érintetlen világa, Európa egyik legeredetibb és legfrissebb dalkincsévé bontakozott ki. Munkásságuk során a legtisztább forrást Erdélyben találták meg.

Józsa Judit kerámiaszobrász a Sors kegyeltje, hiszen beleszületett ebbe a „tiszta forrásba”, az archaikus, minden művészeti ágat megihlető közegbe.

– Élettörténetem elkezdéséhez egy kicsit vissza kell mennünk a múltba, – mondja a művész. Korond környékén mindig rossz volt a termőföld, ezért a mezőgazdaság terén még a legszorgalmasabb emberek sem tudtak csodát művelni. Amikor a XVI. században Bethlen Gábor Alvincre betelepítette a habánokat, a korondi legények szívesen udvarolgattak szép lányainak. Hamarosan beházasodtak a habán családokba és megtanulták a fazekas-mesterség titkait. Rájöttek arra, hogy agyagos, magot nehezen tűrő földjükből kiváló fazekasalapanyagot tudnak kitermelni. Így aztán Korondon alakult ki a székely fazekasság központja. Édesapám lófő, azaz székely határőr családból származik és ameddig az emlékezet visszavisz bennünket felmenői mind fazekassággal foglalkoztak.

■ Ilyen légkörben hamar „megfertőződik” az ember.

– Velem sem volt másképp, hiszen mindig ott lábatlankodtam szüleim mellett a műhelyben. Ha valaki fazekas-családba születik, a munkából mindenkinek ki kell vennie a részét.

Édesapám, Józsa János Európa szerte elismert, kutató szellemű népművész. Fiatalkorától gyűjtötte a különféle népművészeti alkotások motívumait. Hatalmas, saját kézzel rajzolt mintakincs-gyűjteménye van. Édesanyám tizenhét évesen ment hozzá feleségül és hamar beletanult a mesterségbe. Negyven esztendeje ő díszíti édesapám kerámiáit.

Ebben a közegben nem csoda, hogy idősebb bátyám faragó lett, a kisebbik pedig folytatta az ősi, családi mesterséget. Nálam játékként kezdődött az agyagozás. Aprócska

kislányként már plakettek és domborművek kerültek ki a kezem alól. Lassan-lassan egyre komolyabbá vált a dolog és hamar kiderült, hogy a háromdimenziós térlátás jobban érdekelt. Tizenegy évesen mintáztam első, *Szeretet* című szobrocskámat, mely egy keresztfára boruló öregasszonyt ábrázol.

■ Gondolom, hogy a családi ház kapuján kilépve egyenesen egy művészeti iskola felé vette az útját?

– Alaposan téved, ugyanis erős empátikus készséggel rendelkezem és gyerekkorom óta orvosnak készültem. Felvettem az egészségügyi szakközépiskolába, ahol végig jó tanuló voltam. Érettségi után meghívtak a székelyudvarhelyi kórház sebészeti osztályára dolgozni, ahol egy kedves beteg elvesztését nem tudtam feldolgozni. Rájöttem, hogy nem lehetek orvos, ha nem tudok megbékélni a halál gondolatával. A helyi közegészségügyi központhoz irányítottak, ám ott végképp nem volt közöm a betegekhez. Másfél év lelki vívódás után végleg visszatértem az agyaghoz.

1994-ben úgy döntöttem, hogy átjövök Magyarországra, az Anyaországba. Mint képzett „egészségügyi asszisztens” a Szent Margit Kórházban szociális szervezőként dolgoztam. Természetesen minden szabadidőmet a kerámiaszobrászat töltötte ki. Ács Bandi kerámi-

During the 20th century, a new kind of Hungarian music was created by Zoltán Kodály and Béla Bartók. Their research into folklore has uncovered the world of Hungarian songs, which has, after centuries of obscurity, emerged as one of Europe’s most unique and lively treasury of folk songs. During their search, they have found the purest repository of such treasures in Transylvania.”

Ceramics sculptor Judit Józsa has been favored by Fate since she was born into this fountainhead of inspiration, an archaic environment that inspires all artists.”

“To begin the story of my life, we have to take a little trip back in time, says the artist. Pottery has developed in Korond because of the low quality of the soil which meant that even the most hard-working folks could hardly succeed in agriculture. During the 16th century, Gábor Bethlen has settled the habán people in Alvinc. The young lads from Korond often courted their beautiful girls. Many became parts of habán families through marriage and learned the secrets of pottery. They realized that the earth from their lands, which was rich in clay but unable to support the growing of seeds, would provide excellent raw materials for earthenware. Thus, Korond became the center of the székely pottery craft. My father comes from a family of *lófős*, that is, székely border guards and his ancestors have practiced pottery ever since the first mention of them in memories and remembrances.”

■ “It is easy to get flooded with inspiration in such an atmosphere.”

“This was also the case with me, since I was always around my parents in the workshop. In a family of potters everybody takes part in the work.”

My father, János Józsa is a renowned folk artist who is widely known across Europe for his exploratory attitude. He has been collecting different pieces motifs from folk art since his childhood. He has a huge archive of hand-drawn motifs. My mother has married him at the age of seventeen and she has learned the tricks of the trade quickly. She has been making the decorations for my father’s ceramics for forty years.”

kus megengedte, hogy a műhelye sarkában, Dunakeszin, dolgozzak és ő ki is égette a kész munkáimat.

■ Mikor volt az első kiállítása?

– 1995 januárjában a Gellért Hotel Teasalonjában végre bemutathattam munkáimat a budapesti közönségnek.

Az *Agyagüzenetek* című népi életképeket bemutató kiállítás anyagának több mint fele még otthon, Korondon készült. Sokan akkor még azért jöttek el, hogy megnézzék mit csinál a híres korondi fazekasmester, Józsa János lánya, mások pedig egyszerűen csak azért, mert szerették Erdélyt. Nagyon nagy kihívás volt, hogy mindkét elvárásnak meg tudjak felelni.

Szüleim segítettek abban, hogy mihamarabb gyökereket ereszthessek a magyar fővárosban. Így otthagyhattam a nővérszállást és beköltöztem saját otthonomba. Ágyam még egy évig nem volt, de a műteremnek kinevezett szobában már működött az égetőkemence. Fontos volt, hogy a lakásom műteremként is funkcionáljon, hiszen sokszor hajnalig dolgozom.

■ Mi volt a következő kiállításának a témája?

– 1996-ban, a Millecentenárium évében megmintáztam a *Honfoglaló magyarokat*. Ópusztaszeren a Feszty-körképet bemutató épület emeletén egy éven át lehetett megtekinteni. A tárlat országsszerte nagy sikert aratott és velem együtt beutazta a fél világot.

Considering these surroundings, it is no wonder that my elder brother became a woodcarver while the younger one went on to continue the ancient family tradition. I started doing pottery while playing. I have made plaques and bas-reliefs as a little girl. The whole thing became more and more serious and I have soon found out that I was more interested in the three-dimensional perspective. I was eleven when I made my first statuette, entitled *Affection*, which depicted an old woman leaning on a cross.”

■ “I presume you went straight to arts school the moment you stepped out of your home.”

“You are mistaken because, due to my strong sense of empathy, I have wanted to become a doctor ever since I was a child. I was admitted to the medical technical school and I have progressed through my studies with flying colors. After the final exam I was invited to work at the surgical ward of the hospital at Székelyudvarhely. There I had to experience losing a patient and I could not handle the feeling. I have realized that I could not become a doctor if I could not resign my mind to the thought of death. I was reassigned to the local center for public health, but that further decreased the amount of contact I have had with the patients. After one and a half years of brooding over the issue, I have returned to pottery for good.”

Álmos és Árpád fejedelmeket ábrázoló kisplasztikámat a minap Világos István melbourne-i megbízott magyar konzul Alex Brooking Ausztrália budapesti nagykövetének jelenlétében adta át a szegedi Móra Ferenc Múzeumnak.

■ Mi minden történt még a kilencvenes években?

– Több kisebb-nagyobb kiállításon vettem részt és 1997-ben megkaptam a magyar állampolgárságot. Ugyanekkor kezdtem el tanulmányaimat a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának művészettörténet szakán.

Miután 2002-ben dicsérettel befejeztem az egyetem, úgy éreztem, hogy megértem a kétrészes, *Magyar Nagyasszonyok* című ciklus elkészítésére. Az első részben a 800 és 1800 közötti időintervallumot átölelve, a magyar történelemben kiemelkedő asszonyokat mintáztam meg, míg a másodikban az 1800-tól tegnapig élő, példás életvitelű asszonyokat, nőket ábrázoltam.

■ Úgy tűnik, hogy kiállításain egy-egy témakört jár körül.

– A műtárgyak azt hiszem, hogy így tudnak egy egységes gondolatot is képviselni. Nagy tematikus kiállításaimat egyébként éppen azért akarom egybetartani, hogy egy-egy ciklusomat bármikor, bárhol itthon és külföldön is hiánytalanul be tudjam mutatni.

Természetesen valamiből meg is kell élnem. Bizonyos témákat

In 1994 I have made up my mind and came to Hungary, the Motherland. Being a trained medical assistant, I have worked as a social organizer in the Szent Margit Hospital. Naturally, I have spent all my free time sculpting. Bandi Ács, a ceramics sculptor has allowed me to work in a corner of his workshop in Dunakeszi and he has also baked my finished works.”

■ “When was your first exhibition held?”

“The opportunity to present my works to the public in Budapest came in 1995 and I have exhibited my pieces in the tea salon of Hotel Gellért.”

The exhibition, entitled *Messages in Clay*, consisted of genre pieces depicting the life of the people. More than half of the exhibited pieces were made back home in Korond. There were many people at the time that came only to see what the daughter of the famous potter János Józsa came up with, while others were interested because they liked Erdély very much. Living up to both standards proved to be quite a challenge.

My parents have helped me in settling in the Hungarian capital, so I left the nurse’s quarters and moved into a home of my own. Even though I was without a bed for a year or so, the muffle was already functional in my workshop by the time I moved in. It is important that my flat also functions as my workshop because I often work until dawn.”

sorszámozottan újramintázók személyre szabott megrendelésre, vagy ha szabad alkotásom születik, akkor azt a budai várban lévő *Tiszta Forrás* elnevezésű családi-galériámban értékesítem.

■ **A Magyar Kultúra Alapítvány már hatodik éve ad helyet a kiállításainak.**

– Nagyon hálás vagyok ezért! Az Alapítvány, mint a neve is mutatja, a magyar kultúrát valóban magas szinten közvetíti hátráinkon innen és azon túl is.

A fent említettek után 2006-ban a magyar irodalom kiemelkedő személyiségeinek múzsái ihlettek meg. A *Múzsák kertje* című tárlat a Janus Pannonius által Pannónia földjére csábított kilenc antik múzsával indult, s felölelte a magyar irodalom kiemelkedő személyiségeinek múzsáit is. 2007-ben a *TerrAqua világa* című kiállításomon egy sajátos tengeri mitológiát mutattam be a nagyközönségnek. A tárlatom témája a tenger, különösen a már halott élőlények meszes vázai, ame-

lyek újra életre keltek a mázas kerámia kisplasztikákban. Velük nemcsak egy sajátos magán mitológiát álmodtam agyagba, hanem a művészettörténészek szerint az egyik legrégebbi művészeti ágnek számító kerámiaművészetben sikerült új műfajt teremtenem, amelyeket naturáliáknak neveztem el.

A Magyar Kultúra Alapítvány Budavár termében most, október 19-ig látható a legújabb, *Magyar Mesevilág* című kiállításom. Ez a tárlat is gyermekkori álmaimnak egyik megvalósulása. Olyan népmesei elemeket és mesehősöket mintáztam meg, amelyek a magyar nép ősvallásáról lebbentik fel a feledés fátylát. A kiállítás apropóján egy mesekönyv is született, mely a kiállítási katalógus szerepét is betölti. Bízom benne, hogy a feldolgozott népmesék és a mesehősök bemutatása, magyarázata, illetve a *Magyar Mesevilág* című tárlat szemet gyönyörködtető kisplasztikáinak fotói – felnőttek és gyerekek számára egyaránt – közelebb hozzák a magyar nép ősi világképét.

Szendi Horváth Éva

■ **“What was the topic of your next exhibition?”**

“I have made the *Conquering Hungarians* in 1996, the year of the 1100th anniversary of the Hungarian people settling here. The exhibition was housed for a year in Ópusztaszer, on the upper floor of the building that hosts the Feszty cyclorama. It was a countrywide success and I have toured half the world with it.”

István Világos, the consular charge d'affaires in Melbourne donated my statuettes depicting the two princes, *Almos and Árpád* to the Móra Ferenc Múzeum in Szeged. The ceremony was also attended by H. E. Alex Brooking, Australia's Ambassador to Hungary.”

■ **“What else happened to you during the nineties?”**

“I was present at several exhibitions and I became a Hungarian citizen in 1997. At the same time, I began studying arts history at the Faculty of Arts of the Pázmány Péter Catholic University.”

After graduating cum laude in 2002, I felt that I have matured enough to create the cycle entitled *Hungarian Dames*. The first part depicted the most important female personalities of Hungary's history between 800 and 1800, while the second part included images of women who have led exemplary lives from 1800 to our days.”

■ **“It seems that each exhibition of yours is centered on a single topic.”**

“I think that this way works of art can convey coherent thoughts. In fact, I strive to keep

my large, thematic exhibitions together in order to present my cycles their entirety whenever and whenever I want to.”

However, I also have to make a living somehow. Sometimes I re-sculpt some pieces according to individual orders and number them. Also, I usually put stand-alone pieces up for sale in our family gallery called *Tiszta Forrás*, which is in the Buda Castle.”

■ **“The Hungarian Culture Foundation has been hosting your exhibitions for six years now.”**

“I am very grateful for this. The foundation, as its name implies, engages in spreading Hungarian culture with high standards in mind, inside our borders and abroad. After the above-mentioned pieces, in 2006, I was inspired by the muses of some notable characters of Hungarian Literature. The exhibition entitled *The Garden of the Muses* started out with the nine antique muses brought to the lands of Pannonia by Janus Pannonius, and went on to encompass the muses of other literary greats. My 2007 exhibition, entitled *The World of TerrAqua*, presented a unique aquatic mythology to the audience. The topic of my exhibition was the sea, focusing on the calcareous remains of long

dead animals, given new life by my glazed ceramics. Thus, apart from shaping my own personal mythology from clay, I have also managed to create a new branch of ceramics, which is, according to some experts, one of the most ancient of all artistic forms. I have dubbed this branch *naturalia*.”

My most recent exhibition, entitled *Hungarian Fairyland*, will be open until 19 October, in the

Budavár exhibition hall of the Hungarian Culture Foundation. This display is also one of my childhood dreams turned into reality. I have recreated characters and elements of Hungarian folk tales that present a glimpse of the ancient religion of the Hungarian people. A storybook was also published based on these pieces, which also serves as a guide to the exhibition.”

I hope that by introducing the folk tales and characters in question to audiences, as well as by seeing photographs of the amazing sculptures of the *Hungarian Fairyland* exhibition, they will gain a more intimate insight into the world view of ancient Hungarians.

